

**agrupació
excursionista
atalaia**

A.E. TALAIA

FEDERADOS A.A.

federación catalana de montaña

federación catalana de esquí

comité de exploraciones subterráneas de cataluña

asociación española de camping i caravana

CARRER ANSELM CLAVE, 3 — TELEFON 293 12 57 — VILANOVA I LA GELTRU

CIRCULAR PER ALS SOCIS

AGOST DEL 1968

Castells oblidats (5)

CASTELL DE LES PUJADES

Un altre dels municipis federats de la comarca del Penedès, es el de Castellví de la Marca, format per un conjunt de pobles i agrupaments de cases com son, Can Panxeta, Les Cases de la Riera, Ribafort, Cases Noves de la Marca, La Munia, Conillera Xica, Conillera Grossa, Mas de la Pansa, Albans de Comallonga, Can Margarit, Les Casetes i Can Masses. L'Ajuntament està radicat al poble de la Munia, el nom del qual, derivat de l'àrab "al munia", es sinònim de jardí, hort o verger, cosa que sembla indicar una llarga permanència de pobladors musulmans que conrearien aquelles generoses terres.

Observarem que en la relació esmentada no hi ha cap nucli que porti el nom de Castellví. Aquest, correspon únicament al castell enrunat, situat en el sector nord-oest del municipi, el qual en llunyanes èpocas senyorejava les terres que més tard formarien el terme municipal. Ja fa bastants anys que l'agregat conegut amb el nom de Can Panxeta o Maset dels Cosins, reivindica l'adopció del nom de Castellví de la Marca. Aquest nucli ha crescut notablement posseint temple parroquial propi i un sindicat agrícola, mantenint certa autonomia respecte a la capital del terme. Si be els mapes i no

mencladors oficials ignoren aquesta reivindicació, extraoficialment els hi es reconeguda en algunes circumstàncies, tals com en la rotulació dels indicadors de carreteres.

Tornant a l'enrunat castell de Castellví, d'aquest sols en queden alguns murs i part de la torre de l'homenatge, la qual és utilitzada com a "seya" pels pescadors del litoral. Adhuc en certa ocasió hom l'emblanquinà amb calç per a que fos més visible des de la llunyania. La paraula "marca" vol indicar límit o terme, o sia, que Castellví de la Marca es igual a "Castellví de la Frontera", denominació que ens retorna a les èpoques feudals, quan els límits del comtat de Barcelona finien a les terres del Penedès, essent del domini musulmà les veïnes comarques tarragonines. Per a prevenir les escomeses sarraïnes era insuficient el castell roquer de Castellví i fou necessari bastir altres torres i fortaleses per a la defensa dels habitants del terme. D'aquestes defenses medievals, existents o desaparegudes, portem localitzades la de La Torreta, Can Pasqual, Estalella i Castell de les Pujades.

Ens referirem avui a aquesta última fortalesa. Recorrent aquesta contrada del Penedès ens informàren que prop de la

Munia hi havia les restes d'un castell conegut amb el nom de la Pujada o de les Pujades. Està situat quasi al peu de la carretera de Vilafranca a San Jaume dels Domenys. La prominència on està emplaçat es de tan escassa altura que de bones a primeres fa suposar que el nom de Pujada o Pujades no fa referència a un accés costerut, i sí més aviat al cognom d'un feudal que hi tindria drets de possessió.

L'edifici que existeix en l'actualitat és una masia de tipus basilical, tancada dins d'un baluart. A la cantonada sud-est, hi ha una torre de defensa rodona amb merlets i amb entrada des de dalt el baluart esmentat. A la part oriental hi ha una sèrie de contraforts arrencats, construïts amb pedra picada, que donen l'impressió d'esser antics. A l'interior de la masia hi ha una gran arcada rodona, i ens digueren que altres parts del castell, en molt mal estat, havien estat enderrocats fa relativament pocs anys.

D'esments documentals que puguin fer referència al castell de les Pujades, veiem a "Vilafranca Antigua" que a l'any 1359, segons el cens de Pere III, dins de les pertinençies de la corona hi havia les "Pujades de les Cucals" que eren d'en

R. Pellicer de Vilafranca, el qual també tenia la "Cort Condal". En els "Apuntes de Vilafranca - Llibre verd" es diu que el 1604 eren "feus del rei; dues cavalleries Lluys de Masdoncelles, donzell succehint a la una a t.^o Sespujades señor de les Pujades, altre seccehint a t.^o Vilafranca, y la última tenen per iguals parts la dita comtesa de Guirra y Centelles y D. Bernat de Salba, tots cavallers naturals de la present vila".

Ens han dit que un erudit Rector de la parròquia de la Munia, anys enrera edità en ciclostil uns apunts històrics de la parròquia i terme, que per ara no hem pogut aconseguir i que potser donarien una mica de llum sobre aquest semi-desaparegut castell. Com a hipotètica relació amb aquest, esmentarem que a escassos quilòmetres d'ell, en terme de Sant Jaume dels Domenys, hi ha un petit caseriu que porta el nom de La Pujada.

En quan a referències arqueològiques, consignarem que quasi tocant el castell s'han trobat varies sitges iber-romanes, amb trossos de ceràmica ibèrica llisa, tegules i enterraments, fet curiós que amb certes variants es repeteix en molts dels llocs on hi ha emplaçat un castell.

J. VIRELLA

Una nova carretera al massís del Garraf

Ja fa algun temps donàrem la notícia que s'havia obert una carretera sense asfaltar des de La Plana Novella a Begues, la qual enllaçant amb la preexistent de Sitges a Jafra i a la finca esmentada unia les dues poblacions a través del massís del Garraf en un recorregut que no arriba als vint-i-dos kilòmetres.

Actualment la mateixa empresa, radicada a La Plana Novella, està construint una altre derivació des d'aquesta finca a les platges de Castelldefels. Les obres estan molt avançades. L'amplada de la carretera és superior a moltes de categoria comarcal i el sector ja asfaltat és bastant extens.

Sortint de prop de la finca de referència transcorre prop de la carena dels puigs Morsell, Matarrodona, collada de Vallgrassa, Creueta dels Aragalls i fins al Pla de Querol, davallant des d'aquí l'explanació vers la masia de La Pleta en direcció a les fondalades de La Ginesta o Vallbona.

El passat mes de maig, un grup de socis, en excursió motoritzada, arribaren des de La Plana Novella fins prop de Campgras, amb algunes dificultats en l'últim sector explanat. Sigui per be o per mal l'excursionista tradicional deixarà de tenir el domini exclusiu del massís del Garraf, compartint-lo des d'ara amb els posseïdors de cotxe utilitari, motocicleta o velomotor.

Secció de Cultura

Particularitats toponímicas

CONTRACCIO FONETICA DEL NOM "PAU"

En el curs de les nostres excursions toponímiques a la recerca dels noms de llocs comarcals ens ha cridat l'atenció una particularitat fonètica, que si bé es pot estendre a altres sectors de la regió, trobem en certa abundància dins la comarca de Garraf. Ens referim a la transformació que sofreix el nom personal de "Pau" quedant redit a l'expressió de "Po" o "Pu". Generalment aquesta contracció és juxtaposada al cognom que la segueix, formant un nom compost.

Posarem un exemple local per a fer-nos més entenedors. En el passat segle hi havia a Vilanova un home anomenat Pau Avinyó. de resultes del fenomen fonètic al·ludit se'l designava popularment amb el nom de "Puvinyó", i així mateix son coneguts avui dia els descendents d'aquell vilanoví.

Portem de moment recollida la següent

relació de topònims: a Vilanova, can Puvinyó. A Sitges, fondal d'en Purrobert i sínia Purroig. A Ribes, can Po-Geroni, can Pofort del Palou, can Po-Xacó, cases d'en Pucoll i can Puvirella. A la comarca de l'Alt Penedés hem anotat les Cases d'en Porràfols, situades en el terme d'Avinyonet. Creiem que aquesta llista és de possible augment, especialment en el terme de Ribes on l'abundància de "Paus" era, i és, molt notable. Agraïrem l'interès dels nostres consocios que puguin aportar-nos dades per tal d'augmentar la relació.

Una contracció similar la sofreix la paraula "pou" quan és seguida del qualificatiu "alt". Son abundosos els topònims, tan a la comarca com a la resta de Catalunya, que fan referència a un "Poal" o a uns "Poals".

J. V. B.

COL·LABORACIO POETICA

Joan CLUSAS i RIBES

Cançó de l'aigua del bosc

D'entre el rocam d'una timba
lliscant va l'aigua del bosc,
dolçament hi serpenteja
tot cantant una cançó:

— «Jo sóc la vida que passa,
la joventut i l'amor,
sang del ventre de la terra,
la mare de tot i de tots.
Canten ocellets i plantes
la vida com canto jo;
la lluna en mi s'espill·lleja
i em rumbeja el raig del sol.
Pins i alzines m'aplaudeixen
quan em veuen passar;
els núvols em fan ganyotes,
xiula el vent i canta el gaig.

I canten les flors boscanas
l'eternitat del meu pas
amb els seus perfums plens de joia,
amb salut i llibertat.
Segueixen com jo les rutes
de paratges atractius
l'eco de mil harmonies
entre molses i zafirs.
Per donar pas a la meua vida
vaig lluitant fent-me camins;
imiteu-me, homes i dones,
que tot pugna sense fi.
Aquesta cançó cantava
l'aigua lliscant per la vall
dins melodies i ritmes
que l'home no escolta mai.

Vilanova i la Geltrú, capital del Garraf

(Continuació)

Com hem dit, doncs, l'home habita el Garraf de mica a mica. Els de la prehistòria amb coves, baumes i abrics, més tard els romans i després nosaltres amb les seves eines fins ara. Actualment la cosa es modernitza i dona peu a la despoblació. La despoblació al Garraf començà per La Clota, prop de Begues, agrupament de cases que ja a principis de segle quedà abandonat, sense que se sàpiga el perquè de tal abandó quan encara es treballava en forma antiga en general. Avui el Garraf és pràcticament despoblat i abandonat i el curiós del cas és que moltes antigues masies han passat de pares a fills a través de mil anys d'història i ara de cop i volta s'ha perdut tot. Noves urbanitzacions s'obren pas a través d'aquestes roques, unes aconsegueixen un notable èxit mentre que altres ni el coneixen. Moltes d'elles són una mena d'enganya-pobres, altres degut a forts programes de propaganda empenyen la gent a comprar terrenys rocosos i edificar llocs que ningú no els volia. Serà aquesta la nova vida d'el Garraf? el temps ha de dir-ho.

Com hem dit, és un país corcat, efectivament, encara que de no molta categoria però sí de molta importància, doncs està completament relacionat amb al Karst de Iugoeslàvia

—referent a la roca— (7). Tenim l'important poljé de Begues (8) el camp de dolines del Campgràs, les importants deus de La Falconera, i la Font d'Armena a Vallirana (9) i tota una munió de avencs on destaquen els de la Ferla, Esquerrà i Esquirols, compresos dintre el catàleg mundial de cavitats. Martel, Faura i Sants, Font i Sagué i altres hi fan les primeres descobertes. S'hi feren importants estudis i s'arribà a la conclusió que era un dels llocs —geològicament— més important de la península. Actualment està en cartera la construcció d'un catàleg(10) que reculli totes les cavitats, cosa que serà un xic complicada, ja que molts tenen dos noms i coses rares d'aquestes com és la classificació en general. Tenim també molt bones rondalles folklòriques tal com el Pas de la Mala Dona (11) i l'unió de St. Miquel amb les Coves de Sitges (12) per cert molt fantàsica, entre altres que fan esment a les nits de St. Joan i Cap d'any.

Mentrestant els vilanovins coneixen ben poc la seva comarca. Tant és així que molts d'ells en fer-ne relació diuen molts disbarats com per exemple que hi ha avencs als quals hom no pogut arribar encara al seu fons, itineraris d'esgotament, que és un lloc que només hi ha pedres, etc

Tot això només demostra que molts d'ells són adictes a la bona vida, al «relax», com diríem nosaltres. Però és aquest un «relax» aburguesat. Ara sembla que es vulguin «llençar al carrer», ja sigui per l'abundància de mitjans de locomoció i per l'empenta que ha donat l'A. E. Atalaia, la gent surt molt més a explaiar-se, a conviure i viure d'altre forma i els més assidus a la nova tendència són, en la majoria dels casos, els que precisament havien criticat més fortament als «talaistes» quan fèien aquelles heroiques sortides en que s'hi anava o s'hi arribava fós com fós i que ara aquests continuen i en fan seguir d'altres fent conèixer la nostra comarca lamentablement mig deshabitada. En canvi als habitants del país que encara queden a les masies, ja sigui de contínua estada o estada intermitent, aquests sí que ens donen raó —en ser preguntats— de la nostra vila a la qual molts d'ells ténen lligams familiars o tendències comercials.

Antoni FERRER

(6) A la Coma de St. Pere de Ribes, case-riu al redós del Montgrós, només hi viu una família i encara es de gent importada. Jafra, completament abandonat, amb fossar propi. A Campdases hi queden algunes famílies de parla diferent. Vilaseca a Cubelles, etz., etz., i un fotimé de masies com les Piques, Mas Vendrell, Carxol, La Pleta, Can Miret, La

Casa Alta, Trencarroques, Can Montgrós... una llarga llista. Masies que en el seu interior guardan arcs de punt rodó i mitja ametlla que denoten la seva antigüetat i lligades amb l'història i llegenda com la de Miralpeix. Moltes d'elles també heretades de pares a fills amb més de mil anys d'història.

(7) El Karst de Yugoelàvia és una zona molt característica de formació de dolines, avencs, etz. o sigui que s'hi troben tota classe de fenòmens càrstics, lloc d'on han prés el nom totes les zones calisses d'aquestes característiques.

(8) Poljé, és un agrupament de dolines i ovals, cosa que com Llopi Lladó suposa, representa una gran zona d'absorció d'aigües subterrànies.

(9) La Falconera és la déu més gran d'aquest massís que llença una gran quantitat d'aigua al mar sense que es pugui aprofitar. També la Font d'Armena, que encara que no pertanyi al Garraf comarcalment, hi està completament relacionada geològicament. Referent a la Falconera, al setmanari vilanoví «Villanueva y Geltrú» amb dates del 19 i 26 de sep. del 1964 s'inclou un llarg article degut a J. Virella.

(10) L'obra és de gran ambició i molt interessant. Hi ha publicat la primera zona corresponent al Barcelonés.

(11) Un article referent a aquesta rondalla va ser publicat al setmanari vilanoví amb data del 21-VIII-1965.

(12) Setmanari vilanoví amb data del 22-II-1965.

(Els articles reflexen només les opinions de llurs autors)

NOTICIARI

SORTEIG

En el sorteig corresponent al mes de Juliol ha estat premiat el soci Josep Vilanova Godall amb el llibre "Guia per a conèixer els arbust i les lianes", autor F. Masclaus.

El soci premiat pot passar a recollir el llibre qualsevol dimarts o dijous de 8 a 10 del vespre; caduca als 60 dies del sorteig.

En cas de no ésser recollit, passarà a formar part de la nostra biblioteca.

Proper mes de Setembre, excursió amb autocar a les DEUS.

Per Informació al estatge social.

El passat 22 de Juny, el setmanari d'informació local de Vilanova, publicà una crònica signada per "Jaiba" referent al repartiment de premis efectuat en el nostre Local Social el dia de la festivitat de Sant Bernat de Menthon.

El croniste expressa en el seu relat la grata emoció que el sorprengué en el curs del nostre senzill acte conmemoratiu, i enalteix el pur esperit esportiu que anima als components de l'Entitat.

Agraïm de tot cor la crònica elogiosa del senyor Jaume Barceló, la qual ens estimula en la continuació de la nostra obra i a seguir avançant pel camí traçat

Activitats realitzades de març a juny del 1968

Dies 30 i 31 de Març

Espeleologia a la cova de la Merla.

Vocal: A. Ferrer. 4 assistents.

Dies 3 - 15 d'Abril

Travesia al Montseny.

Vocal: R. Martí. 4 assistents.

Dies 11 - 15 d'Abril

Excursió al Refugi Baldrich.

Vocal: J. Fusté. 8 assistents.

Dies 10 - 15 d'Abril

Excursió d'esquí a Llesuf.

vocal: Anna Ferrer. 21 assistents.

Dia 21 d'Abril

Vilanova - Canyelles - Font del Bosch.

Vocal: D. Tribaldo. 3 assistents.

Dia 21 d'Abril

Concurs fotogràfic de tema obligat a l'Arbós.

Vocal: J. Candela. 12 assistents.

Dies 10 - 15 d'Abril

Excursió als Ports de Beseit.

Vocal: A. Ferrer. 8 assistents.

Dia 12 d'Abril

Espeleologia a les Ventoses.

Vocal: L. Daviu. 4 assistents.

Dies 6 - 15 d'Abril

Estada al refugi Sant Jordi.

Vocal: J. Julià. 2 assistents.

Dies 1 - 15 d'Abril

Espeleologia a les serres del Montsant.

Vocal: J. M. Plana. 3 assistents.

Dia 21 d'Abril

Participació a la I Marxa d'orientació de la província de Tarragona.

Vocal: L. Daviu. 25 assistents.

Dia 28 d'Abril

Travessa Vilanova - Argentera - Escornalbou - Mola de Coll de Jou - Pradell - Vilanova.

Vocal: M. Ferrer. 18 assistents.

Dia 28 d'Abril

Travessa al Garraf. Vilanova - Ribes - Begas.

Vocal: D. Vidal. 5 assistents.

Dia 1 de Maig

Excursió a Salomó i Catllar.

Vocal: J. Julià. 7 assistents.

Dia 1 de Maig

Espeleologia a les coves de la Febró.

Vocal: A. Ferrer. 6 assistents.

Dia 5 de Maig

Espeleologia a Roda de Barà i Bonastre.

Vocal: J. Ferrer. 3 assistents.

Dia 5 de Maig

Travessa Vilanova - Viladellops.

Vocal: J. Fusté. 5 assistents.

Dies 10 - 12 de Maig

Espeleologia a l'avenc dels Esquirols.

Vocal: J. Bertrán. 2 assistents.

Dies 11 - 12 de Maig

Campament de primavera Aiguaviva.

Vocal: Comisió. 103 assistents.

Dia 19 de Maig

Assistència a la festa de la cançó muntanyenca.

Vocal: J. Candela. 5 assistents.

Dies 18 i 19 de Maig

Travessa Vilanova - Sant Miquel d'Olèrdola.

Vocal: J. Fusté. 5 assistents.

Dia 23 de Maig

Travessa a Sant Llorenç de Munt.

Vocal: J. Virella. 14 assistents.

Dia 26 de Maig

Pràctiques de "Rappel" al Garraf.

Vocal: M. Ferrer. 20 assistents.

Dia 2 de Juny

Espeleologia a Roda de Barà.

Vocal: J. Ferrer. 4 assistents.

Dies 1 - 3 de Juny

Excursió a Alcover i Montral.

Vocal: S. Malrás. 16 assistents.

Dies 8 i 9 de Juny

Travessa Vilanova - Aiguafreda - Tagamanent - Figaró - Vilanova.

Vocal: M. Paterna. 15 assistents.

Dies 8 i 9 de Juny

Primera sortida del curset d'espeleologia al Garraf.

Vocal: Comisió. 10 assistents

Dia 16 de Juny

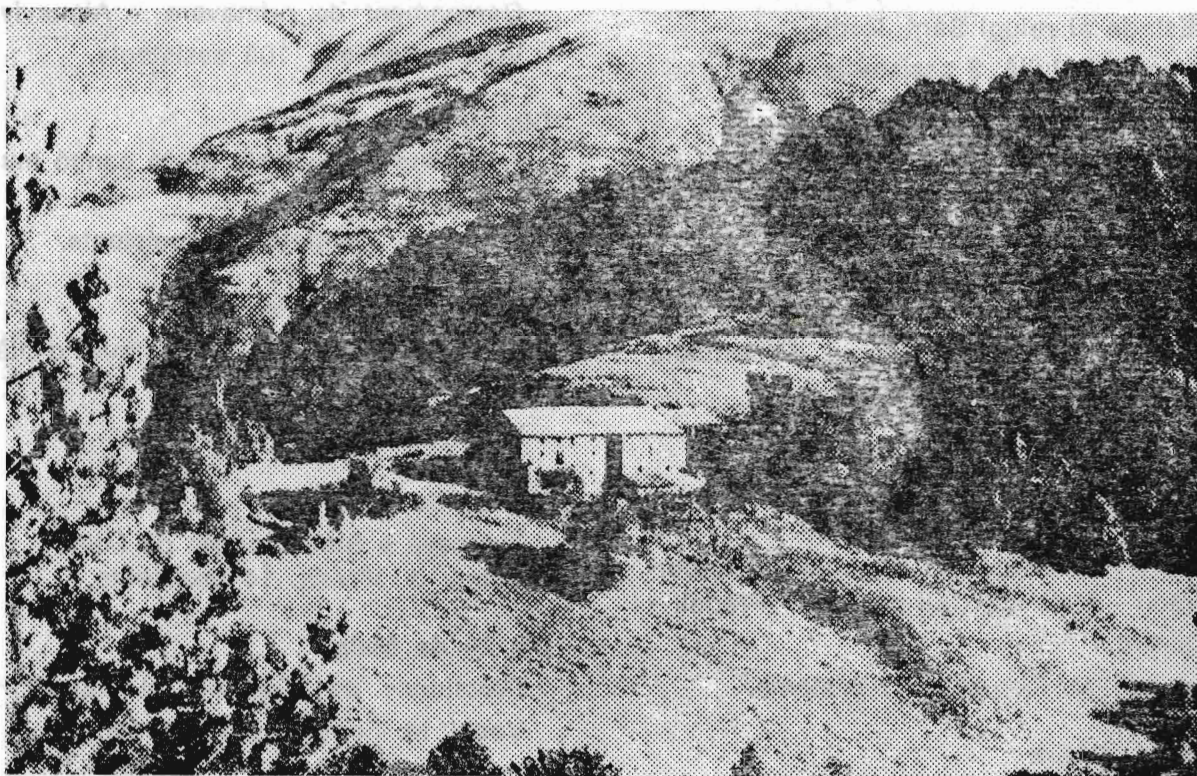
Excursió a Rupit i Pantà de Sau.

Vocal: D. Vidal. 32 assistents.

Dia 16 de Juny

Segona sortida del curset d'espeleologia. Avenc de can Sellarés.

9 assistents.

Refugi Baldrich de la A. E. Atalaya, un lloc d'esplai i repós per
passar-hi unes bones vacances.

Teixits LOEN

**Carrer Cervantes, 10
VILANOVA I LA GELTRÚ**

**Us aconsella que abans de renovar el
vostre vestuari de primavera i d'estiu
examineu les seves existències.**

GRAN SELECCIO

10% de descompte als socis de l'Agrupació

President: Antoni Llurba, Secretari: Manuel Montoliu, Direcció Circular: Xavier Capdet.

T. G. Vilaseca - Rbla. Caudillo, 41 - Villanueva y Geltrú - 1968